

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

GI_V_FIL_0_17368

**255ο
ΟΜΑΔΑ Α****ΘΕΜΑ Α1**

1α. Να επιλέξετε και να γράψετε την ορθή απάντηση για καθεμιά από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

(Μονάδες 10)

I. Η γνώση μας για τον κόσμο προέρχεται, σύμφωνα με τον ορθολογισμό:

- α. αποκλειστικά από τις αισθήσεις
- β. κυρίως από τον ορθό λόγο
- γ. από τον Θεό

Σωστή απάντηση: β.

II. Ο ηθικός σχετικισμός ως φιλοσοφική θεώρηση δέχεται:

- α. την ύπαρξη πανανθρώπινων αρχών και αξιών
- β. τη σχετικότητα των ανθρώπινων αρχών και αξιών
- γ. την ύπαρξη κοινών ηθικών κριτηρίων σε όλες τις εποχές

Σωστή απάντηση: β.

III. Χαρακτηριστικό του ρομαντικού κινήματος στην τέχνη είναι:

- α. η αρμονία των αναπαριστώμενων στοιχείων
- β. η αποτύπωση του ανθρώπινου πάθους
- γ. η ομορφιά του έργου τέχνης

Σωστή απάντηση: β.

IV. Το πολίτευμα στο οποίο οι εκλεγμένοι άρχοντες δεσμεύονται και από την εντολή των ψηφοφόρων και από τις διατάξεις του ισχύοντος συντάγματος καλείται:

- α. εθνικοσοσιαλισμός
- β. φιλελεύθερη δημοκρατία
- γ. θεοκρατία

Σωστή απάντηση: β.

V.Στον συλλογισμό «οι γύπες είναι πουλιά, οι γύπες είναι σαρκοβόρα, άρα μερικά σαρκοβόρα είναι πουλιά» ο «μέσος όρος» είναι:

- α.τα πουλιά**
- β.οι γύπες**
- γ.τα σαρκοβόρα**

Σωστή απάντηση: β.

1β.Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: εμπειρισμός, καθολικές έννοιες, γενική βούληση.

(μονάδες 15)

Εμπειρισμός = γνωσιολογική θεωρία σύμφωνα με την οποία δεν υπάρχει ουσιώδης a priori γνώση του κόσμου. Όλη η γνώση μας για την πραγματικότητα προέρχεται από την εμπειρία και παρέχεται μέσω των αισθήσεων.

Καθολικές έννοιες = ο Αριστοτέλης τις ονομάζει «καθόλου». Οι καθολικές έννοιες δεν είναι πράγματα ξεχωριστά από τα φυσικά αντικείμενα, αλλά προκύπτουν από αυτά μέσω νοητικής αφαίρεσης. Είναι οι λέξεις που περιλαμβάνουν τα κοινά και σταθερά χαρακτηριστικά όλων των ομοειδών έμβιων ή άβιων όντων, παραλείποντας τα διαφορετικά και συγκεκριμένα. Σχηματίζουμε δηλ. στο νου μας την καθολική έννοια της λευκότητας για παράδειγμα, όταν από διάφορα λευκά αντικείμενα αφαιρέσουμε όλες τις άλλες ιδιότητες και κρατήσουμε μόνο την ιδιότητα του λευκού.

Γενική βούληση = η βούληση, η συναίνεση της πλειοψηφίας των πολιτών, η έννοια της κοινής συναίνεσης ή συναπόφασης των πολιτών.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Γιατί η θεωρία του ωφελιμισμού μπορεί να καταλήξει στην αποδοχή της επικίνδυνης άποψης «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα»;

(μονάδες 12)

Η θεωρία του ωφελιμισμού υποστηρίζει ότι σκοπός των πράξεών μας πρέπει να είναι η μεγαλύτερη κατά το δυνατόν ωφέλεια για τον μεγαλύτερο κατά το δυνατόν αριθμό ατόμων. Και όταν λέμε «ωφέλεια» εννοούμε την ευτυχία ή τουλάχιστον την ικανοποίηση αυτών που θα καρπωθούν τα αποτελέσματα των πράξεών μας. Όμως, δίνοντας έμφαση στα αποτελέσματα των πράξεών μας, διαπιστώνουμε ότι η τακτική αυτή δεν αρκεί και αποτελεί μια προβληματική αντίληψη περί ηθικής ορθότητας. Και αυτό γιατί δεν είναι πάντοτε δυνατόν να προβλέψουμε από πριν αν

μια πράξη θα έχει καλά αποτελέσματα σε μεγάλο αριθμό ατόμων. Επιπλέον, δεν μπορεί να κριθεί με βεβαιότητα μια πράξη αν είναι ηθικά ορθή από την ωφέλεια που θα προκύψει στο σύνολο. Τέλος, στην προσπάθειά μας να μεγιστοποιήσουμε την ωφέλεια του συνόλου μπορεί να μην δώσουμε αρκετή βαρύτητα στα μέσα που θα χρησιμοποιήσουμε ή να μην νοιαστούμε για την δίκαιη κατανομή της. Οι ωφελιμιστές υποστηρίζουν ότι η δικαιοσύνη, το ισότιμο δηλ. μερίδιο κάθε ατόμου στην ευτυχία, και τα δικαιώματα των ατόμων, ακόμα και των πιο ασθενών μειονοτήτων, μπορούν να διασφαλιστούν σταθμίζοντας προσεκτικά τα αποτελέσματα των πράξεών μας εφαρμόζοντας κάποιους κανόνες. Ωστόσο, υπάρχει ο κίνδυνος να μην χρησιμοποιηθούν ορθά μέσα για την επιτυχία του στόχου που θέτουν οι ωφελιμιστές. Έτσι, υπάρχει ο κίνδυνος να καταλήξουμε στην αποδοχή της αρχής «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα».

2β. Ποιες βασικές αλλαγές έφερε στην καλλιτεχνική δημιουργία η «μοντέρνα τέχνη»;

(μονάδες 13)

Τον 20^ο αιώνα εμφανίζονται διάφορα κινήματα «μοντέρνας τέχνης» τα οποία αμφισβητούν και ανατρέπουν τις παραδοσιακές αντιλήψεις για την καλλιτεχνική δημιουργία και τις αισθητικές αξίες. Η «μοντέρνα τέχνη» έρχεται για να θέσει υπό αμφισβήτηση την υποχρέωση του καλλιτέχνη να επιδιώκει πιστή απεικόνιση των μορφών στη ζωγραφική και την γλυπτική, να σέβεται τις παλαιότερες αρχές που εξασφάλιζαν την έκφραση των νοημάτων στη λογοτεχνία όπως η τήρηση κανόνων προσωδίας, ομοιοκαταληξίας, λογικής αλληλουχίας στην ποίηση, συνέχεια της αφήγησης στην πεζογραφία, συνοχή της πλοκής στο θέατρο, τήρηση παραδοσιακής αρμονίας των συνθέσεων στη μουσική. Επιπλέον, παρατηρούμε ότι κάτι που χαρακτηρίζει ιδιαίτερα την μοντέρνα τέχνη είναι ότι η καλλιτεχνική δημιουργία επιλέγει συχνά ως βασικό της θέμα όχι πια τον φυσικό, τον υπερβατικό ή τον εσωτερικό κόσμο, αλλά τον ίδιο της τον εαυτό. Αυτό αποκαλείται ως «αυτοαναφορικότητα» των έργων τέχνης, τα οποία παρέχουν αισθητική απόλαυση με το να μας κάνουν να αναρωτηθούμε πάνω στον τρόπο με τον οποίο διαλύουν τις παλαιότερες μορφές και προσπαθούν να συνθέσουν νέες, πάνω σε περίεργους συνδυασμούς των υλικών που χρησιμοποιούν και πάνω στη δυνατότητα αξιοποίησης κοινών, καθημερινών καταστάσεων και αντικειμένων που ποτέ δε θεωρούνταν μέχρι τότε φορείς αισθητικής αξίας. Όλες οι παραπάνω αλλαγές θεωρούνται επαναστατικές και κάποιοι υποστηρίζουν ότι βοήθησαν την τέχνη να αξιοποιήσει καλύτερα τις δημιουργικές της δυνάμεις και να συμβάλει στη διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων του ανθρώπου. Άλλοι όμως θεωρούν ότι με τις εξελίξεις αυτές, η σύγχρονη τέχνη έχει μπει σε μια σοβαρή περίοδο κρίσης.

Επιμέλεια: Κατερίνα Μητσοπούλου